

A CONCISE CHRONOLOGY OF BIBLICAL HISTORY

(A Bibliai Történet Kronológiai Áttekintése)

PhD Disszertáció

ÖSSZEFOGLALÁS

Jóllehet a Tóra nem történelemkönyv, célja nem az emberiség, ezen belül a zsidóság történetének ismertetése, hanem a *micvák*nak, az Ö-való parancsolatainak kifejtése, mégis számtalan „történeti” információt is tartalmaz. Ezek egy része erkölcsi tanításokhoz szolgált „nyersanyagot”, más része pedig a parancsolatok elhangzásának körülményeit rögzíti. A Tórában található, olykor csak utalásszerűen rövid „történeti” információk háttéranyagát az *aggadikus* hagyomány őrizte meg. A disszertáció – egy átfogó nagyobb munka első részeként - a Bibliai történet áttekintésére tesz kísérletet a Tóra (az *Írott Tan*) illetve az *aggadikus* hagyomány (a *Szóbeli Tan*) kronológiai feldolgozásával a világ Teremtésétől az Egyiptomi Kivonulásig.

A tulajdonképpeni kronológiai rész előtt a tisztelt olvasó egy hosszabb bevezető áttekintést talál az időszámítási alapfogalmakról, a különböző naptári rendszerekről és világévről. A történeti anyag hat fejezetben kerül tárgyalásra. Az elsőben a világ Teremtéséről és az első *sabbosz*ról van szó. A második az emberiség első tíz nemzedékének életét tárgyalja *Noachig*. A harmadik fejezet a Vízözön történetével foglalkozik. A negyedik az emberiség második tíz nemzedékének életét mutatja be *Noachtól* Ábrahámig. Az ötödik fejezet az ősatyák, Ábraham, Jicchok és Jaakov életét írja le. Végül a hatodik Jaakov és családja valamint utódainak egyiptomi tartózkodását majd szolgátságát elemzi. A disszertációt természetesen irodalomjegyzék zárja.

Az *aggadikus* anyag kronológiai feldolgozásán kívül, az olvasó lábjegyzetben modern tudományos kommentárok sokaságát találja, kiegészítve saját kritikai megjegyzéseimmel a *rabbínikus* források különböző adatainak összeegyeztetésé-

vel, ezek időnkénti ellentmondásainak feloldásával, valamint a különböző szövegkiadások másolási- és/vagy nyomdahibáinak kiküszöbölésével kapcsolatban. Ugyancsak lábjegyzetben kapott helyet az *aggada* egyes toposzaihoz kapcsolódó számtalan görög-római és/vagy ókori keleti mitológiai párhuzam.

A szövegben előforduló héber neveket általában zárójelben héber betűkkel is megadom. A héber források közül a *TANACH*beliek zárójelben latin betűkkel, míg a talmudi, *midrási* és *rabbínikus* kommentárok ugyancsak zárójelben de héber betűkkel szerepelnek. Miután szándékaim szerint ez a disszertáció egy *vallási* téma *tudományos* módszerekkel történő feldolgozását tartalmazza, a héber szavak átírásánál a szövegben következetesen az amerikai *jesiva*-világban szokásos megoldásokat alkalmaztam, melyeket egyébként sok éven át az *Artscroll* sorozat is használt.

Természetesen egy ilyen jellegű munka soha nem léphet fel a teljesség igényével. A „*Talmud tengere*”¹ kimeríthetetlen forrása az *aggadikus* kutatásoknak. Amit ez a disszertáció célul tűz ki maga elé, az annak bemutatása, hogy – a modern történetírás megjelenése előtt, mondjuk a 18. század végéig - egy átlagosan „művelt” zsidó (műveltségen természetesen itt *nem* az európai kultúrában, hanem a *rabbínikus* irodalomban való jártasságot értek) milyen ismeretekkel rendelkezett az emberiség és szűkebben a zsidó nép történetéről.

¹ Bár a jól ismert kifejezés, „a Talmud tengere” (*Jom sel Talmud*), nem szerepel magában a Talmudban, a *TANACH* több helyen hasonlítja az ismeretek széles körét a tengerhez: pl. *Jesaja* 11:9, *Ijov* 11:9. a kifejezés egyik első előfordulása feltehetőleg a *RAMBAM* Misna-kommentárjához írt bevezetőjében található.